

Oikeusministeriölle
oikeusministerio@om.fi

Viite: lausuntopyyntöne 8.9.2010 / OM 1/51/2010

Lausunto äänioikeusikärajan alentamista koskevasta raportista ”Nuorten ääni – aikuisten uurna?”

Vihreät katsoo, että nuoria koskevissa kysymyksissä valtaa ja vastuuta on annettava nuorille itselleen. Kannatamme äänioikeusikärajan laskemista 16 vuoteen kunnallisvaaleissa.

Matalampi äänioikeus on perusteltua muun muassa siksi, että kunnallisvaaleissa ratkaistaan nuoria koskevien keskeisten peruspalvelujen päättäjät. Palvelut (julkinen liikenne, päiväkodit, koulut, terveydenhuolto, liikuntapaikat jne.) ovat tuttuja pitkältä ajalta, sillä tuon ikäisistä nuorista suurin osa asuu vielä kotipaikkakunnallaan.

Vihreät huomauttaa, että työryhmän tietojen perusteella vaaleihin osallistumista ja kiinnostusta ei voida taata pelkästään ikärajaa laskemalla. Nuorille suuntautuneet aktivointikampanjat eivät ole toistaiseksi osanneet vedota kohderyhmäänsä, mutta niitäkin on jatkossa syytä kehittää. Todennäköisesti tehokkaampi keino ikärajan laskun yhteydessä onkin koulujen demokratiakasvatuksen lisääminen. Muussa tapauksessa on vaarana, että äänestysikään vain varttuu entistä nuorempia äänestämättömyyden omaksuvia ikäluokkia.

Demokratiakasvatusta tulee toteuttaa useista lähtökohdista siten, että opetetaan kansalaisten aktiivista toimintaa ja osallistumisen taitoja:

- Koulut ja virastotalot ovat puolueettomia äänestyspaikkoina, mutta esimerkiksi nuorille ne eivät ole luontevia osallistumisen paikkoja. Äänestys on menettelynä ja rituaalina outo. Siksi äänestämisen menettelytapojen harjoittelu ja äänestyksen tuottaman poliittisten voimasuhteiden muutoksen seurausten valaiseminen puolueettomasti, esimerkiksi ulkomaisin tai historiallisin esimerkein kouluopetuksessa on tärkeää.
- Äänestysten tuominen nuorten suosimiin paikkoihin (esimerkiksi keskustojen kauppakeskuksiin) on perusteltua, jos ikärajaa lasketaan. Tämä madaltaisi myös vanhempien ikäluokkien osallistumisen kynnystä.
- Elävä kiinnostus julkisiin kysymyksiin voi syntyä vain nuorille itseään koskevien asioiden tai merkittävien julkisuudessa olevien asioiden kautta. Kokemus vaikuttamisen onnistumisesta luo myönteistä suhtautumista julkisiin asioihin. Tämän vuoksi on tärkeää ottaa lapset mukaan ja kasvamaan heitä itseään koskeviin päätöksiin jo päiväkotitasolta.
- Äänestäminen ei ole irrallinen menettelytapa vaan se liittyy poliittisen harkinnan ja päättämisen muihin menettelyihin, jotka aktiivisen kansalaisen on syytä hallita tai vähintään tuntea. Sisältöjen lisäksi poliittista kulttuuria voi elvyttää opettamalla vaikuttamisen menettelytapoja ja edistämällä poliittisen tulkinnan taitoja:
  - Koululuokkia tulee käyttää mahdollisuuksien mukaan valtuustojen, eduskunnan

ja europarlamentin istunnoissa. Niiden käytännöt ovat kuitenkin niin poikkeuksellisia verrattuna kenen tahansa arkipäivään, että luokat ja opettajat on valmisteltava ymmärtämään, mitä istunnoissa tapahtuu. Tämä voi toteutua esimerkiksi siten, että eri puolueryhmien edustajat, virkamiehet ja opettajat avaavat kokoustilanteita sekä ennen kokouksia että jälkikäteen.

- Kokoustekniikkaa, pöytäkirjojen tekemistä jne. ei tule opettaa erillisinä ”koulutehtävinä” vaan niiden tulisi olla luonteva osa koululaisten osallistumista esimerkiksi koulujen omien sisäisten asioiden järjestämiseen. Oppilaskunnat sekä koulu- ja luokan kokoukset voivat olla tähän luontevampi ratkaisu.
- Poliittista puhekuiluuria tulee elvyttää esimerkiksi anglosaksisessa kulttuurissa yleisten puheenpito- ja väittelyharjoitusten ja -kilpailujen avulla. Retoriikan viisiosainen järjestelmä (puheen rakentamisen klassinen ohje) tulee palauttaa kouluopetukseen nuoria kiinnostavassa muodossa ja puheenpitoharjoitusten yhteydessä.
- Puolueiden edustajia tulee kutsua nykyistä enemmän kouluihin kertomaan toiminnastaan. Kouluissa järjestettävät vaalipaneelit tulee olla luonteva osa ylä- ja toisen asteen oppilaitosten yhteiskunnallisia keskustelukäytäntöjä. Nyt vaalipaneelien kynnys on monessa koulussa asetettu korkealle. Koulujen opetusta ja sisäisiä ratkaisuja ei kuitenkaan tule liiaksi puoluepolitisoida. Kaikkien asioiden puoluepoliittinen ratkominen vieraannuttaa politiikasta siinä missä asioiden epäpoliittisoiminenkin.

Syksyn 2010 seurakuntavaaleissa saavat äänestää kaikki 16 vuotta mennessä täyttäneet evankelis-luterilaisen kirkon jäsenet. Vaikka seurakuntavaalien tilannetta ei voikaan suoraan verrata kunnallisvaaleihin, niin tilannetta on syytä seurata ja ottaa huomioon saatavat kokemukset.

Mikäli äänioikeusiän lasku ei syystä tai toisesta etene, valtaa ja vastuuta voidaan tuoda nuorille itselleen esimerkiksi antamalla nuorisovaltuustoille mahdollisuus nimetä edustajansa soveltuvien osien lautakuntiin, toimikuntiin sekä valtuustoon.

Lausunto on hyväksytty puoluehallituksen kokouksessa 23.10.2010.

Vihreä liitto rp:n puolesta,

Oras Tynkkynen
varapuheenjohtaja

Risto Kankaanpää
hallintopäällikkö